

Broj: 21/1489-3

Podgorica, 13.05.2021. godine

IZVJEŠTAJ SA JAVNE RASPRAVE

Članom 43 stav 4 tačka 13 Zakona o energetici („Službeni list CG”, br. 5/16, 51/17 i 82/20) (u daljem tekstu: Zakon) propisano je ovlaštenje Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti (u dajem tekstu: Agencija) da donese pravila kojima se uređuje izrada i praćenje realizacije desetogodišnjih planova razvoja prenosnog sistema električne energije.

Budući da je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o energetici ("Službeni list Crne Gore", broj 82/20) izmijenjen zakonski okvir kojim se uređuje izrada i ažuriranje desetogodišnjih planova razvoja prenosnog i distributivnog sistema, a imajući u vidu iskustvo u prethodno spovedenim postupcima, Agencija je pripremila **Nacrt pravila za izradu i praćenje realizacije desetogodišnjih planova razvoja prenosnog sistema električne energije** (u daljem tekstu: Nacrt pravila), koji je bio predmet javne rasprave.

U skladu sa članom 53 Zakona, Agencija je 14.04.2021. godine dala na javnu raspravu Nacrt pravila i uputila javni poziv svim zainteresovanim stranama da se uključe u javnu raspravu, davanjem mišljenja, primjedbi, komentara i sugestija.

Javna rasprava je trajala do 29.04.2021. godine.

Primjedbe, komentare i sugestije dostavio je Crnogorski elektroenergetski sistem AD Podgorica (u daljem tekstu: CGES).

MIŠLJENJA, PRIMJEDBE I SUGESTIJE – CGES

- 1) *„Kada je u pitanju član 4 stav 1 Nacrta pravila, mišljenja smo da je neophodno dodatno precizirati na koji način se utvrđuju smjernice za razvoj prenosnog sistema, odnosno čime se operator sistema treba voditi prilikom sačinjavanja plana razvoja. Stava smo da se potrebe sistema, odnosno korisnika sistema na najbolji način identifikuju kroz neposredno i stalno praćenje* 1

REGAGEN Regulatorna agencija za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti

Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 96, 81000 Podgorica, **Crna Gora**

T: 00 382 20 229 615. 00 382 20 229 616 F: 00 382 20 229 755 E: regagen@t-com.me www.regagen.co.me

PIB: 02396491 ŽR: 520-34372-70. 510-4171-40. 520-34498-80

sistema, pa stoga predlažemo sljedeću formulaciju: „Plan razvoja ima za cilj da detaljno prikaže stanje prenosnog sistema u Crnoj Gori u godini koja prethodi planskom periodu, utvrdi smjernice za njegov razvoj u skladu sa potrebama prenosnog sistema donešenih na bazi neposrednog i stalnog praćenja rada sistema, kao i potrebne investicije u skladu sa predloženim razvojem prenosnog sistema.““

STAV AGENCIJE:

Primjedba se ne prihvata. Zakonom su propisani ciljevi energetskeg razvoja i okvir za utvrđivanje plana razvoja prenosnog sistema i investicionog plana. Odredbe Zakona propisuju da je prenos električne energije energetska djelatnost od javnog interesa i da je energetska subjekat koji vrši istu dužan da, u cilju ostvarivanja javnog interesa i radi snabdijevanja na siguran, bezbjedan, pouzdan i kvalitetan način, obezbjeđuje dovoljne količine energije koje su potrebne za život i rad građana, odnosno za poslovanje i razvoj privrednih subjekata. Dodatno, u skladu sa članom 112 stav 1 tačka 28 Zakona, operator prenosnog sistema je dužan da utvrdi investicioni plan prema potrebama korisnika sistema. Uzimajući u obzir prethodno navedeno, neophodno je da i pravila kojima se uređuje izrada i praćenje realizacije desetogodišnjih planova razvoja prenosnog sistema električne energije dosljedno usmjere razvoj prenosnog sistema električne energije na potrebe korisnika sistema. Uzimajući u obzir potpoglavlje 3.1 Priloga 1 Nacrta pravila, u vezi sa predloženom dopunom, Agencija ocjenjuje da ne postoje ograničenja da se, prilikom utvrđivanja smjernica, potrebe identifikuju, između ostalog, i na bazi neposrednog i stalnog praćenja sistema.

- 2) *„U članu 5 stav 1 predlažemo da se doda tačka po osnovu koje bi, prilikom izrade plana razvoja, operator bio dužan da uzme u obzir odluku o utvrđivanju maksimalno dozvoljenog rasta vrijednosti osnovnih sredstava po osnovu investicija i programa otkupa za period planiranja razvoja sistema, a koju donosi organ državne uprave nadležan za poslove finansija na osnovu člana 8 stav 3 Zakona o energetici. Imajući u vidu da od ove odluke umnogome zavisi dinamika otkupa infrastrukture za priključenje novih korisnika i da ista može ograničiti, odnosno uticati na*

„mogućnost finansiranja projekata iz sredstava CGES-a, smatramo da je neophodno da se pomenuta odluka uvrsti u Pravila za izradu i praćenje realizacije desetogodišnjih planova razvoja prenosnog sistema električne energije.“

STAV AGENCIJE:

Predlog se ne prihvata. Citirana odredba je u direktnoj vezi sa članom 60 stav 1 Zakona, koji se odnosi na regulatorni tretman osnovnih sredstava investicija i neto obrtnih sredstava, a koji se uređuje metodologijom iz člana 62 Zakona.

- 3) *„Kada je u pitanju član 5 stav 2 Nacrta pravila predlažemo da se isti izmijeni na način što bi se zadržalo rješenje iz važećih Pravila iz razloga što smatramo da je ta formulacija adekvatnija i prilagođenija cilju i strukturi plana razvoja, odnosno investicionog plana kako terminološki tako i sadržajno.“*

STAV AGENCIJE:

Primjedba se ne prihvata. U skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o energetici, odredba člana 112 stav 1 tačka 28 Zakona je izmijenjena na način što je propisano da operator prenosnog sistema Agenciji dostavlja investicioni plan na davanje saglasnosti zajedno sa planom razvoja. Posljedično, izmijenjeni član 5 Nacrta pravila se isključivo odnosi na izradu plana razvoja, dok se detalji izrade investicionog plana nalaze u članu 10 ovog nacrta. U skladu sa navedenim, prethodno rješenje člana 5 stav 2 nije više primjenljivo.

- 4) *„S obzirom na značaj definisanja sadržine i bitnih elemenata Plana razvoja, u članu 6 predlažemo izmjenu stava 1 i isti bi glasio:*

„(1) Plan razvoja naročito sadrži:

- 1) razrađen metodološki pristup za izradu plana razvoja,*
- 2) razrađene scenarije u skladu sa Nacionalnim energetske i klimatskim planom,*
- 3) prognozu potrošnje i proizvodnje električne energije u skladu sa projekcijama koje odražavaju situaciju u Crnoj Gori,*

4) opis karakteristika postojećih objekata prenosnog sistema i stanja u kome se oni trenutno nalaze,

5) analizu prenosnog sistema koja uzima u obzir:

a) tokove snaga i opterećenosti elemenata sistema,

b) naponsko reaktivne prilike,

c) struje kratkih spojeva,

d) dinamičku stabilnost sistema,

e) gubitke električne energije,

f) uticaje raspoloživih planova razvoja susjednih prenosnih sistema,

g) prenosne moći i zagušenja,

h) procjenu neisporučene električne energije,

i) očekivane uticaje priključenja novih distributivnih sistema, zatvorenih distributivnih sistema, kao i uticaja promjena u distributivnim sistemima na prenosni sistem, pogotovo onih uticaja koji su posljedica priključenja novih proizvodnih objekata na sistem na osnovu planova razvoja ili nekih drugih planskih dokumenata,

6) spisak neophodnih investicija i to:

a) spisak investicija koje se odnose na nove elemente prenosnog sistema,

b) spisak intervencija na postojećoj infrastrukturi, i

c) spisak kategorija ostalih neophodnih ulaganja, kojima pripadaju investicije sadržane u investicionom planu, i

d) spisak investicija koje se odnose na primjenu novih tehnologija.”

U vezi sa predloženim izmjenama, u nastavku je dato obrazloženje istih. Naime, kada je u pitanju izmjena tačke 4 ovog stava, predlažemo gore navedenu formulaciju jer je ista preciznija i jasnija. Dodatno, predlažemo da se briše tačka 5 ovog stava iz razloga što je geografski prikaz ukupno raspoloživih snaga po tačkama u sistemu slobodnih za priključenje novih kornika (ΔGTC) prikaz mogućnosti postojećeg sistema, a ne prikaz mogućnosti priključenja koje će zavisiti od budućih investicionih projekata, odnosno od razvoja sistema. Dodatno, podatak o ukupno raspoloživoj snazi po tačkama u sistemu slobodnih za priključenje novih kornika (ΔGTC) zavisi od više faktora

i za očekivati je da će se isti mnogo češće ažurirati od samog plana razvoja. U vezi sa navedenim, intencija CGES-a je da u što skorije vrijeme donese odgovarajuća akta na osnovu kojih će se propisati način utvrđivanja i objavljivanja ukupno raspoloživih snaga po tačkama u sistemu slobodnih za priključenje novih korisnika (Δ GTC). Kada je u pitanju izmjena tačke 6 ovog stava, ista se predlaže kako bi se izbjeglo da plan bude opterećen preobimnim analizama i podacima, već da fokus bude isključivo na djelove i zaključke predmetnih analiza koji će poslužiti da se obrazlože i pojasne rješenja koja se predlažu kroz plan razvoja. Takođe, predlaže se izmjena podtačke h) tačke 6 ovog stava koja se odnosi na procjenu pokazatelja kvaliteta isporuke električne energije na način da se zadrži formulacija iz prethodnih pravila iz razloga što je ista usklađena sa indikatorom iz CBA analize. U tački 7 ovog stava predlog je da se kao zasebna oblast uvrsti i spisak investicija koje se odnose na primjenu novih novih tehnologija.”

STAV AGENCIJE:

Primjedba se djelimično prihvata.

Predlog izmjene formulacije člana 6 stav 1 tačka 4 Nacrta pravila se prihvata.

Predlog za brisanje tačke 5 istog stava se ne prihvata. Naime, geografski prikaz ukupno raspoloživih tačaka u sistemu slobodnih za priključenje novih korisnika (Δ GTC) je u okviru Priloga 1 Nacrta pravila definisano kao potpoglavlje 4.4 i upravo predstavlja prikaz mogućnosti postojećeg sistema prije realizacije investicija predviđenih planom razvoja, kako je i CGES prepoznao u datom komentaru. Namjera CGES-a da u što skorije vrijeme donese odgovarajuća akta kojima će se propisati način utvrđivanja i objavljivanja podataka o ukupno raspoloživim snagama po tačkama u sistemu slobodnim za priključenje novih korisnika (Δ GTC) je dobrodošla i potvrđuje da je ovaj podatak od interesa za (buduće) korisnike sistema.

Predložena izmjena člana 6 stav 1 tačka 6 se djelimično prihvata i tekst Pravila će biti izmijenjen na odgovarajući način. Cilj izmjene Pravila u ovom dijelu, uključujući i strukturu Poglavlja 6 Priloga 1 Nacrta pravila, je jezgrovito predstavljanje rezultata prethodno sprovedenih neophodnih analiza.

Predložena izmjena člana 6 stav 1 tačka 6 podtačka h) se ne prihvata. Nakon donošenja Pravila za izradu i praćenje realizacije desetogodišnjih planova razvoja prenosnog sistema električne energije („Službeni list Crne Gore“, br. 43/16, 90/17 i 85/18), donešena su Pravila o minimumu kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom („Službeni list Crne Gore“, broj 50/17), kojima se razrađuju opšti indikatori kvaliteta za operatora prenosnog sistema električne energije. Dakle, u skladu sa potpoglavljem 6.1.7 Priloga 1 Nacrta pravila, podtačka h) se odnosi na vrijednosti indikatora opšteg kvaliteta AIT (prosječno trajanje prekida) i ne može se poistovjetiti sa prirodom indikatora iz CBA analize, koji se odnosi na individualne predložene investicije.

Predlog za dodavanje nove podtačke d) u član 6 stav 1 tačka 7 se ne prihvata. Naime, ukoliko se primjena novih tehnologija odnosi na nove elemente prenosnog sistema ili intervencije na postojećoj infrastrukturi investicije se mogu prikazati u potpoglavljima 7.1 i 7.2 Priloga 1 Nacrta pravila. Ukoliko se, pak, primjena novih tehnologija planira u nekoj od kategorija ostalih neophodnih ulaganja, kojima pripadaju investicije sadržane u investicionom planu, neophodno je odgovarajuću kategoriju navesti u potpoglavlju 7.3 Priloga 1 Nacrta pravila.

- 5) *„U članu 9 Nacrta pravila predlažemo da se doda novi stav koji glasi:
„Agencija je dužna da odluku o predlogu plana razvoja donese do 1. decembra godine koja prethodi prvoj godini perioda na koji se plan razvoja odnosi.“
Imajući u vidu da se predmetnim dokumentom propisuje postupak davanja saglasnosti na plan razvoja i investicioni plan, smatramo da isti nije kompletiran i zaokružen ako nije definisan i određen rok za davanje saglasnosti na plan razvoja.“*

STAV AGENCIJE:

Predlog se ne prihvata. Članom 43 Zakona je propisano da se pravilima za izradu i praćenje realizacije desetogodišnjih razvojnih planova prenosnog sistema električne energije, između ostalog, utvrđuje i način i postupak odobravanja razvojnih planova, kao i postupak sprovođenja javne rasprave. Dalje, članom 112 Zakona su propisani rokovi za dostavljanje

plana razvoja, odnosno ažuriranog plana razvoja Agenciji od strane operatora prenosnog sistema. Upravo su način i postupak odobravanja razvojnih planova, kao i postupak sprovođenja javne rasprave detaljnije razrađeni Nacrtom pravila, uvažavajući Zakonom propisane rokove za dostavljanje predmetnih akata Agenciji na davanje saglasnosti. Zakon ne propisuje rok za donošenje odluke od strane Agencije.

- 6) *„U vezi sa predloženim rješenjem iz st. 3 i 4 člana 10 Nacrta pravila, molimo za pojašnjenje visine planiranog budžeta, odnosno da li je riječ o iznosu godišnjeg budžeta ili ukupnog budžeta za period trajanja investicionog plana.“*

STAV AGENCIJE:

Primjedba se prihvata. Sredstva iz člana 10 stav 3 Nacrta pravila mogu se planirati u iznosu koji, kumulativno u planskom periodu, ne može biti veći od procijenjene vrijednosti nabavke transformatora 400/220 kV (snage 400 MVA), u godini podnošenja zahtjeva za davanje saglasnosti na investicioni plan. U skladu sa navedenim, konačni tekst Pravila će biti izmijenjen na odgovarajući način.

- 7) *„U vezi sa člana 12 stav 5 i člana 13 stav 5 Nacrta pravila, molimo za pojašnjenje regulatornog tretmana troškova koji nastaju za operatora po osnovu plaćanja naknade za ažuriranje planova, uzimajući u obzir da potreba ažuriranja plana razvoja proizilazi isključivo iz neophodnosti uvažavanja potreba sistema, odnosno korisnika sistema, kao što je npr. priključenje na prenosni sistem. Kao što je poznato, operator prenosnog sistema je dužan da svakog korisnika koji ispuni propisane uslove priključi na prenosni sistem, što sa druge strane obično iziskuje obavezu ažuriranja planova, pa smo stava da ova vrsta troškova mora biti priznata od strane Agencije kroz odluke o utvrđivanju regulatorno dozvoljenog prihoda. Alternativno, predlažemo da se značajno umanji visina pomenute naknade.“*

STAV AGENCIJE:

Navedeni troškovi imaju tretman kao i drugi troškovi koji nastaju po osnovu zakona.

- 8) „Kada je u pitanju član 15 stav 1, predlažemo brisanje istog u skladu sa komentarom br. 4 ovog dopisa. Takođe, u članu 15 navedena je obaveza operatora da na svojoj internet stranici objavi interaktivnu mapu sa investicijama planiranim aktuelnim planom razvoja. Saglasni smo da interaktivna mapa u pojedinim slučajevima (npr. izgradnja dalekovoda i sl.) može biti adekvatna i korisna, ali u slučajevima kada imamo veći broj investicija u jednom objektu (npr. NDC ili Data center, gdje u desetogodišnjem periodu može biti planiran veliki broj projekata) geografski prikaz i prikaz mape nije adekvatan. Zato predlažemo da se član 15 izmijeni na sljedeći način:
- „(1) Operator je dužan da najkasnije do 1. septembra 2022. godine na svojoj internet stranici objavi podatke o investicijama planiranim aktuelnim planom razvoja.
- (2) Podaci iz stava 1 ovog člana treba da sadrže uvid u analizu troškova i benefita svake investicije pojedinačno, kao i trenunti status realizacije investicije.
- (3) Operator je dužan da podatke ažurira najmanje jednom godišnje i najkasnije 30 dana nakon davanja saglasnosti na (ažurirani) plan razvoja od strane Agencije.““

STAV AGENCIJE:

Predlog se ne prihvata.

Predlog koji se odnosi na brisanje člana 15 stav 1 Nacrta pravila se ne prihvata, iz razloga što predmetna odredba upravo predstavlja potvrdu značaja unapređenja transparentnosti rada operatora prenosnog sistema i u tom smislu CGES-ove namjere da u što skorije vrijeme donese odgovarajuća akta na osnovu kojih će se propisati način utvrđivanja i objavljivanja ukupno raspoloživih snaga po tačkama u sistemu slobodnih za priključenje novih korisnika (ΔGTC).

U dijelu predloga koji se odnosi na izmjenu člana 15 Nacrta pravila, koji predviđaju objavljivanje i ažuriranje interaktivne mape sa investicijama planiranim aktuelnim planom razvoja, Agencija ukazuje da se u potpoglavlju 7.1 Priloga 1 Nacrta pravila navode samo investicije koje se odnose na izgradnju novih elemenata sistema ili investicije koje se odnose na intervencije na postojećim elementima sistema. Dodatno, sastavni dio plana razvoja, prema Poglavlju 8 Priloga 1 Nacrta plana, su i tehno-ekonomske analize koje se

dostavljaju samo za prethodno navedene investicije. U skladu sa članom 6 stav 1 tačka 7 alineja c) i potpoglavljem 7.3 Priloga 1 Nacrta pravila, u planu razvoja se, pored spiska investicija koje se odnose na nove elemente prenosnog sistema i spiska intervencija na postojećoj infrastrukturi, navodi spisak kategorija ostalih neophodnih ulaganja kojima pripadaju investicije sadržane u investicionom planu. Dakle, investicije koje pripadaju nekoj od ostalih kategorija neophodnih ulaganja se ne obrađuju u planu razvoja, već samo u investicionom planu, te se stoga, shodno članu 15 st. 2, 3 i 4 Nacrta pravila ne predstavljaju na interaktivnoj mapi.

- 9) *„U vezi sa tačkom 5.1.1 Priloga 1 Nacrta pravila, predlažemo da se precizira da presjeci koji se odnose na potrebe razvoja distributivnog sistema treba da sadrže presjek distributivnog konzuma po postojećim tačkama priključenja ili na novim geolokacijama.“*

STAV AGENCIJE:

Predlog se djelimično prihvata. Članom 112 Zakona je propisano da operator prenosnog sistema utvrđuje desetogodišnji plan razvoja prenosnog sistema uklađen, između ostalog, i sa potrebama razvoja distributivnog sistema. Upravo zbog ove odredbe se potpoglavlje 5.1.1. Priloga 1 Nacrta pravila odnosi na potrebe razvoja distributivnog sistema. Uvažavajući predlog CGES, Agencija ocjenjuje da je primjerenije da su obavezan sadržaj plana razvoja operatora distributivnog sistema i podaci o potrebama distributivnog sistema u formi prikaza presjeka distributivnog konzuma po tačkama priključenja na prenosni sistem. U skladu sa navedenim, konačni tekst Pravila za izradu i praćenje realizacije desetogodišnjih planova razvoja distributivnog sistema električne energije će biti izmijenjen na odgovarajući način.

- 10) *„U vezi sa tačkom 5.2 Priloga 1 Nacrta pravila, predlažemo da presjek koji se odnosi na prognozu proizvodnje treba da uključi samo one nove izvore koji se mogu smatrati izvjesnim, odnosno one sa kojima je potpisan odgovarajući ugovor sa operatorom prenosnog sistema.“*

STAV AGENCIJE:

Predlog se ne prihvata. Članom 112 stav 1 tačka 27 Zakona propisano je da operator prenosnog sistema utvrđuje desetogodišnji razvojni plan ukladen sa Nacionalnim energetske i klimatskim planom, uzimajući u obzir projekte izgradnje objekata za proizvodnju električne energije, a naročito projekte korišćenja energije iz obnovljivih izvora energije, dok je članom 8a st. 2 i 3 Zakona propisano da isti priprema organ državne uprave nadležan za poslove energetike u saradnji sa organom državne uprave nadležnim za zaštitu životne sredine i klimatske promjene, a donosi Vlada Crne Gore. Članom 8b Zakona je dalje propisano da sprovođenje Nacionalnog energetskeog i klimatskog plana prate organ državne uprave nadležan za poslove energetike i organ državne uprave nadležan za zaštitu životne sredine. Članom 236 Zakona propisano je da se do donošenja novih razvojnih dokumenata u skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o energetici primjenjuje, između ostalog, Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine koju donosi Vlada Crne Gore, a čiju realizaciju prati organ državne uprave nadležan za poslove energetike. Polazeći od citiranih odredaba Zakona, a povodom konkretne problematike, upućujemo CGES na organ državne uprave nadležan za poslove energetike.

- 11) *„U tački 7.3 Priloga 1 Nacrta pravila predlažemo dopunu formulacije način da se nakon riječi „telekomunikacione“ doda i „upravljačke“ iz razloga što je riječ o preciznijoj i adekvatnijoj formulaciji.“*

STAV AGENCIJE:

Predlog se prihvata. U skladu sa navedenim, konačni tekst Pravila će biti izmijenjen na odgovarajući način, uzimajući u obzir i sugestiju broj 15.

- 12) *„Kada je u pitanju tačka 8 Priloga 1 Nacrta pravila molimo za pojašnjenje pristupa pripreme tehno-ekonomske analize. U Nacrtu pravila je data sljedeća formulacija: „Tehno-ekonomska analiza se dostavlja u sljedećem formatu za svaku investiciju koja nije odobrena u prethodnim postupcima“. Naime, mišljenja smo da predloženi format zasigurno ne može biti odgovarajući za*

određene investicije poput tzv. „smart grid“ investicije i/ili investicije u upravljačke i IKT sisteme. Dodatno, u Prilogu koji se odnosi na formu Investicionog plana navedeno je: „...slijedi za svaku investiciju koja se odnosi na izgradnju nove ili intervencije na postojećoj elektroprenosnoj infrastrukturi, a koja nije odobrena u prethodnim postupcima“, pri čemu je predložen i drugačiji šablon.

Takođe, u vezi sa istom tačkom, molimo za pojašnjenje u vezi sa indikatorima koji se koriste za tehno-ekonomske analize na osnovu CBA metodologije, odnosno za potvrdu da su predloženi indikatori opcioni i da primjena istih zavisi od vrste investicije i njenog značaja. Konkretno koeficijenti kao što su K7, K8, K10, odnose se isključivo na interkonektore, dok se faktor K5 odnosi samo na gubitke u prenosnom sistemu.“

STAV AGENCIJE:

Pogledati pojašnjenje dato na komentar 8.

Naime, u potpoglavlju 7.1 Priloga 1 Nacrta pravila navode se samo investicije koje se odnose na izgradnju novih elemenata sistema ili investicije koje se odnose na intervencije na postojećim elementima sistema. Dodatno, sastavni dio plana razvoja, prema Poglavlju 8 Priloga 1 Nacrta plana, su i tehno-ekonomske analize koje se dostavljaju samo za prethodno navedene investicije. Shodno članu 6 stav 1 tačka 7 alineja c) i potpoglavlju 7.3 Priloga 1 Nacrta pravila, u planu razvoja se, pored spiska investicija koje se odnose na nove elemente prenosnog sistema i spiska intervencija na postojećoj infrastrukturi, navodi spisak kategorija ostalih neophodnih ulaganja kojima pripadaju investicije sadržane u investicionom planu. Dakle, investicije koje pripadaju nekoj od ostalih kategorija neophodnih ulaganja se ne obrađuju u planu razvoja već samo u investicionom planu i za iste se u sklopu investicionog plana dostavljaju tehno-ekonomske analize u skladu sa šablonom 3.2 Priloga 2 Nacrta pravila.

U vezi zahtjeva za pojašnjenjem primjene indikatora K5, K7, K8 i K10 i šablona tehno-ekonomske analize Poglavlja 8 Priloga 1 Nacrta pravila, Agencija ukazuje na sljedeće:

- U skladu sa sadržajem Priloga 1 Nacrta pravila, prezentovanje koristi K10 je opciono i proračun se vrši po uzoru na „3rd ENTSO-E Guideline for Cost Benefit Analysis of Grid Development Projects“;
- Korist K8, koja se odnosi na stabilnost, nije opciona i proračun se vrši u skladu sa „3rd ENTSO-E Guideline for Cost Benefit Analysis of Grid Development Projects“;
- Korist K7, koja se odnosi na fleksibilnost, nije opciona i proračun se vrši u skladu sa „3rd ENTSO-E Guideline for Cost Benefit Analysis of Grid Development Projects“;
- Korist K5 se odnosi na gubitke u prenosnom sistemu i proračun se vrši u skladu sa „3rd ENTSO-E Guideline for Cost Benefit Analysis of Grid Development Projects“.

13) „U vezi sa šablonom za poređenje varijanti iz Priloga 1 Nacrta pravila, molimo za pojašnjenje o neophodnosti razrade više varijanti u slučajevima kada je očigledno da je odabrano rješenje jedino moguće i/ili u velikoj mjeri superiorno u odnosu na druge.“

STAV AGENCIJE:

Pogledati član 7 st. 3 i 4 Nacrta pravila.

14) „Kada je u pitanju tačka 9 Priloga 1 Nacrta pravila, molimo za pojašnjenje predloženog rješenja kojim se zahtijeva prikazivanje svih investicija, za koje je rađena tehno-ekonomska analiza, na jednom radar dijagramu.“

STAV AGENCIJE:

Povodom zahtjeva za pojašnjenjem, ukazujemo da se na jednom radar dijagramu, zbog preglednosti, prikazuju relativne vrijednosti koristi iz pojedinačnih tehno-ekonomskih analiza najviše pet investicija, po redu prikazanom u potpoglavlju 7.1 Plana razvoja. U skladu sa navedenim, konačni tekst Pravila će biti izmijenjen na odgovarajući način.

15) „U tački 2 Priloga 2 Nacrta pravila predlažemo da se nakon „telekomunikacione infrastrukture“ dodaju sljedeće riječi: „upravljačke, smart grids“ iz razloga što su i pomenute investicije dio planova razvoja prenosnog sistema električne energije.“

STAV AGENCIJE:

Predlog se prihvata.

16) „U vezi tačkom 3.2 Priloga 2 Nacrta pravila, kojom je dat format tehno-ekonomske analize ostalih investicija, predlažemo da se kategorijama benefita koji se očekuju od ostalih investicija doda i još kategorija „K5 Ostalo“, u kojoj bi se mogli navesti benefiti poput uvođenja međunarodnih standarda, digitalizacije poslovanja, uvođenja rješenja iz oblasti cyber bezbjednosti, nadogradnje i ažuriranja IKT sistema u cilju prevencije rizika i održavanja njihove pouzdanosti.“

STAV AGENCIJE:

Predlog se ne prihvata. Nacrtom pravila je predviđeno da se za investicije za koje se tehno-ekonomske analize predstavljaju u potpoglavlju 3.2 Investicionog plana, prethodno definišu kategorije, kako u Poglavlju 2 Investicionog plana, tako i u Poglavlju 7.3 Plana razvoja. Neki od benefita koje je CGES predložio u suštini mogu predstavljati upravo jednu od kategorija ostalih neophodnih ulaganja, poput „cyber bezbjednosti“ ili „digitalizacije poslovanja“. U dijelu predloga CGES-a koji se odnosi na benefit poput „uvođenja međunarodnih standarda“, Agencija ukazuje da je tehno-ekonomskom analizom potrebno identifikovati zakonsku obavezu (K3) i/ili obavezu koja proističe iz međunarodnog ugovora (K4) koja se ispunjava uvođenjem međunarodnog standarda. U dijelu predloga benefita poput „nadogradnje i ažuriranja IKT sistema u cilju prevencije rizika i održavanja njihove pouzdanosti“, Agencija ukazuje da je isti potrebno pretočiti u benefite K1, K2, K3 i K4, pri čemu je kroz polje „OPIS TEHNIČKOG RJEŠENJA“ moguće istaći specifičnost investicije.

17) „Pored prethodno navedenih komentara i predloga za unapređenje Nacrta pravila, mišljenja smo da treba razmotriti predlog da se tehno-ekonomske analize, kako na osnovu CBA metodologije tako i po predloženom šablonu za ostale investicije rade isključivo za projekte koji su sadržani u investicionom planu, dok bi za projekte koji nijesu u vremenskom okviru regulatornog perioda bila predložena rješenja i varijante koje bi odredio operator sistema na osnovu dostupnih podataka i analiza, a u skladu za važećim propisima ne moraju biti obavezujućeg karaktera.“

STAV AGENCIJE

Predlog se ne prihvata. Kako je navedeno u stavovima Agencije na komentare 8 i 12, sastavni dio plana razvoja su tehno-ekonomske analize za investicije koje se odnose na nove elemente prenosnog sistema ili na investicije koje se odnose na intervencije na postojećoj infrastrukturi, i to samo za investicije koje nisu odobrene u prethodnim postupcima davanja saglasnosti na investicione planove. U skladu sa članom 6 stav 1 tačka 44 Zakona, operator prenosnog sistema kao energetska subjekat koji obavlja djelatnost prenosa električne energije je, između ostalog, odgovoran za razvoj prenosnog sistema na određenom području i njegovo povezivanje sa ostalim sistemima kao i za obezbjeđenje dugoročne sposobnosti sistema da zadovolji zahtjeve za prenosom električne energije na ekonomski opravdan način. Dodatno, u članu 112 stav 1 tačka 27 Zakona, propisano je da operator prenosnog sistema utvrđuje desetogodišnji plan razvoja prenosnog sistema usklađen sa planom razvoja susjednih prenosnih sistema. Polazeći od ove obaveze, a uvažavajući činjenicu da je CGES punopravni član ENTSO-E, uvidom u sadržaj Desetogodišnjeg plana razvoja na nivou ENTSO-E za 2020. godinu (*Ten Year Network Development Plan 2020*) utvrđeno je da se isti odnosi na projekte koji će se realizovati u predstojećih 10 godina, kao i da se za iste dostavlja odgovarajuća tehno-ekonomska analiza (CBA). Stoga je Nacrtom pravila i predviđeno da operator prenosnog sistema u okviru plana razvoja dostavlja tehno-ekonomske analize za investicije iz potpoglavlja 7.1 Priloga 1 Nacrta pravila.

Regulatorna agencija za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti